

گزارش

احیای برجام در میانه بحران؟

بهزاد نیک‌منش هم در این رابطه اگرچه مانند احمد نصر اذعان و تاکید دارد که در شرایط کنونی به هیچ عنوان فضایی مثبتی برای احیای برجام از سوی غرب وجود ندارد، اما هم‌زمان تصریح می‌کند که «چیزی به نام فعال‌شدن مکانیسم به شکل دفعی و آنی علیه ایران هم وجود ندارد». این کارشناس نیز در ادامه گپ و گفتش با «شرق»، فعال‌شدن مکانیسم ماشه و بازگشت تحریم‌های سازمان ملل و شورای امنیت را نیازمند یک پروسه زمان‌بر حقوقی می‌داند. البته که نیک‌منش این هشدار را هم می‌دهد که «شاید اسرائیل پس از سلسله حملات و ضد حملاتی که طی سه هفته گذشته انجام شده و تصاعد تنش‌ی که با تهران پیدا کرده است، بخواهد به شکل جدی و بی‌سابقه‌ای به دنبال اعمال نظر خود بر آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و نشست فصلی پیش‌رو در خرداد ماه باشد».

با این حال مفسر ارشد حوزه برجامی به «شرق» می‌گوید که «متأسفانه هیچ مرجعی برای رسیدگی به دعای حقوقی برجامی ایران وجود ندارد. در نتیجه حتی اگر در نهایت مکانیسم حل اختلاف ذیل ماده ۳۶ برجام را فعال کند، پرونده ایران بعد از ارجاع به کمیسیون مربوطه، هیئت وزیران و هیئت مشورتی نهایتاً به شورای امنیت سازمان ملل کشیده خواهد شد» به باور او، «در آنجا مسئله تفسیر حقوقی تعلیق یا کاهش تعهدات هسته‌ای ایران مطابق با خواست و قرائت تهران نخواهد بود». این کارشناس ادامه می‌دهد که «اگر ظرف ۳۰ روز جواب ایران برای آنها قانع‌کننده نباشد، وضعیت سابق قبل از برجام برقرار خواهد شد». مضافاً به گفته نیک‌منش، «اگر هرکدام از اعضای ثابت شورای امنیت سازمان ملل که عضو برجام هم به شمار می‌روند (به جز آمریکا که از توافق خارج شده است)، به این مسئله رأی مثبت دهند مکانیسم ماشه خود به خود و به صورت اتوماتیک توسط پروسه حل اختلاف ماده ۳۶ برجام اجرا می‌شود. پیرو این نکات، مسعود نوری، کارشناس ارشد حقوق و سیاست بین‌الملل هم طی نوشتاری در دیپلماسی ایرانی از منظری دیگر با استناد به بیانیه تروئیکای اروپایی در جریان نشست فصلی پیشین شورای حکام که چهارم تا هشتم ماه مارس سال جاری میلادی برگزار شد، موضوع فعال‌شدن مکانیسم ماشه را تحلیل می‌کند و می‌نویسد که «با توجه به لحن و ادبیات این بیانیه، به نظر می‌رسد احتمال ارجاع گزارش پرونده هسته‌ای ایران به شورای امنیت پرنگ شده است. فلذا، با توجه به وزن سیاسی و امنیتی تروئیکا در شورای حکام آژانس و از سوی دیگر عضویت دائمی آنها در شورای امنیت سازمان ملل متحد، لازم و ضروری است تا نهادهای تصمیم‌گیر و مجری در کشور با همدلی و وحدت در عمل پیرامون موضوع و ضمن درک حساسیت موضوع و شرایط زمانی کنونی، با دوری جستن از اقدامات احساسی و شعارگونه و با اتخاذ سیاستی درست، هدفمند و در چارچوب منافع ملی، مانع از اجرای نقشه‌های شوم شوند». نیک‌منش در فراز مهمی، سناریوی تلاش غربی‌ها برای تعریف و تحمیل توافق جدید بر ایران پیش از انقضای قطع‌نامه ۲۲۳۱ را پیش می‌کشد و یادآور می‌شود «چون آمریکایی‌ها پس از ۱۸ اردیبهشت ۱۳۹۷ برجام خارج شده‌اند، در این بین آلمان، انگلستان و فرانسه به عنوان تروئیکای اروپایی و اعضای برجامی می‌توانند شرایطی را در شورای امنیت فراهم بیاورند که برجام بیش از اکتبر سال ۲۰۲۵ رسماً پایان یابد و با فعال‌کردن مکانیسم ماشه، قطع‌نامه‌های شورای امنیت را فعال کنند».

وحیده کریمی؛ در شرایطی که دولت سیزدهم بدون ارائه اطلاعات و جزئیات قابل استناد معتقد است عملکرد مثبتی در اقتصاد داشته اما منتقدان خواستار ترمیم و اصلاح تیم اقتصادی دولت هستند زیرا معتقدند بهبود اقتصادی شاخص‌هایی دارد که قابل لمس و رؤیت توسط مردم است و با وعده و وعید گره‌ای باز نمی‌شود. وضعیت نابسامان این روزهای اقتصاد کشور حتی آیت‌الله‌العظمی جوادی‌آملی را هم به انتقاد وا داشته و در دیدار با تولید مسجدمچمرکان گفته است: «اداره اقتصاد کشور با سفارش حل نمی‌شود، بلکه اقتصاد و تولید را اگر کسی بخواهد اداره کند، این یک علم است، و لذا باید در کشورداری اول تدین و تمدن پیدا کرد و اگر کسی بخواهد تمدن درست کند، باید ببیند امام چه گفته است؟ این بیان نورانی حضرت امیر است «مَنْ وَجَدَ مَاءً وَ تَرَاهُ تَمَّ اِفْتَقَرُ فَاَيْدَهُ اللهُ»؛ کشوری که آب دارد خاک دارد اما این‌قدر گرانی و گر‌سنگی و فقر و فلاکت و اینها باشد، این درست نیست». او اولین منتقد ملیس به لباس روحانیت در مقام آیت‌اللهی نیست و چندی پیش هم آیت‌الله نوری‌همدانی با انتقاد از سختی معیشت مردم، گرانی مسکن و پایین‌بودن ارزش پول ملی گفته بود: «باید خدمت‌رسانی و اقدامات در این زمینه در زندگی و سفره مردم نمایان باشند. متأسفانه گرانی مسکن و بالابودن اجاره‌بها یکی از دغدغه‌های مردم شده است. باید متولیان مسکن هر چه سریع‌تر تصمیم و تمهیدات لازم برای رفع مشکلات مسکن و مسائل پیرامون آن داشته باشند». در آخرین روز سال ۱۴۰۲ هم آیت‌الله علوی‌بروجردی در انتقاد از وضعیت اقتصادی مردم گفت: «وضع مردم خیلی بد است. کاری نکنید. مردم دیگر نمی‌توانند این وضعیت را تحمل کنند. باید چند فرد متخصص و کار درست بیاورید. تورم زندگی مردم را از بین برده است. چه بخواهیم، چه نخواهیم، مردم این وضعیت را از ما آخوندها می‌بینند». در کنار جامعه روحانی و چهره‌های برجسته این طیف، انتقادات کارشناسان و نمایندگان مجلس هم ادامه دارد اما هیچ یک از این انتقادات تاکنون راه به جایی نبرده‌اند. اصرار رئیسی برای حفظ تیم اقتصادی که نتیجه عملکردش کاهش روزافزون ارزش پول ملی و سخت‌شدن معیشت مردم و به رؤیا پیوستن نه فقط خانه‌دارشدن که حتی اجاره‌نشینی در کلان‌شهرها از جمله تهران بوده، ادامه دارد و هفته گذشته گزینه استیضاح خاندوزی از روی میز بهارستان‌نشینان برای چندمین بار کنار گذاشته شد تا آخرین امیدها برای اصلاح کابینه به بن‌بست برسد. حتی سپهر خلجی در حاشیه جلسه هیئت دولت در جمع خبرنگاران با ادعای بهبود اوضاع اقتصادی اظهار کرد: «اتفاقات خوبی در اقتصاد رقم خورده و رشد اقتصادی افزایش یافته است. کاهش بی‌کاری را داشتیم، کنترل و کاهش حجم نقدینگی را تجربه کردیم که همه محصول تلاش‌های تیم اقتصادی دولت است. شاید برخی چندان دوست ندارند این اتفاقات رخ دهد و شایعاتی می‌سازند اما قرار نیست تغییری در تیم اقتصادی دولت ایجاد شود». این سخنان در حالی بیان شد که مجلس بعد از تعطیلات نوروز مدعی تلاش برای اصلاح تیم اقتصادی بود و سرلیست تغییر هم، طرح استیضاح خاندوزی بود اما به یکباره مانند دفعات قبل این طرح به حاشیه رفت. البته در یک دوره دولت با ژست اصلاح کابینه سیزدهم سید جواد ساداتی‌نژاد وزیر جهاد کشاورزی و محسن رضایی را کنار گذاشت البته در آن زمان دلیل حذف ساداتی‌نژاد استعفا اعلام شد اما بعدها مشخص شد جزء متهمان پرونده اقتصادی نهاده‌های دامی

و جای دیش است اما در آن زمان جای توبیخ و گزارش تخلفات به دستگاه قضا، محترمانه مستعفی شد، درباره محسن رضایی هم شایعات در رابطه با ناسازگاری او و مخبر از همان روزهای ابتدایی شروع به کار دولت بر زبان‌ها بود و در نهایت محسن رضایی بازنده این میدان بود. البته سایه استیضاح چند ماه بعد از شروع به کار دولت بر سر کابینه سیزدهم سنگینی می‌کرد حتی در برهه‌ای نام هشت وزیر در لیست درخواست استیضاح نمایندگان قرار داشت. حتی استیضاح وزیر فاطمی‌امین که مانند خاندوزی طرح استیضاحش در آمد و رفت در هیئت رئیسه و پس‌گرفتن امضاهای نمایندگان بود با حاشیه‌های بسیار همراه شد و هنوز هم ماجرای شاسی‌بلندها گریبان مجلس را رها نکرده و افکار عمومی همچنان به دنبال اسامی افرادی است که در لیست دریافت این ماشین‌ها قرار داشتند و در عین ناباوری نه فقط به دلیل این سوءاستفاده و رانت اقتصادی رد صلاحیت نشدند که افشاگر این موضوع نتوانست از سد شورای نگهبان عبور کند و هم‌اکنون با یک سال زندان هم روبه‌روست. بنابراین نمی‌توان از مجلس یازدهم توقع تغییر رویه برای تلاش سازنده در مسیر ترمیم کابینه داشت و از طرفی مجلس دوازدهم هم تا نباید تشکیل شود و نمایندگانش که اکثریت اصولگرا هستند با چندوچون کار مجلس آشنا شوند، بعید است در فرصت باقی‌مانده تا انتخابات ۱۴۰۴ نقش تأثیرگذاری در اصلاح کابینه ایفا کنند.

رئسی تک‌دوره‌ای خواهد شد؟

بنابراین دراین روزگار نامساعد اقتصادی که شاهد کوچک‌شدن سفره مردم و زیر خط فقر ماندن بخشی از جامعه و بی‌توجهی دولت به ترمیم معیشت طبقه متوسط و ضعیف جامعه هستیم همچنان خبری از رئیسی و همراهانش که قبل از انتخابات قرار بود یک‌هفته‌ای مشکلات بورس و ارز و... را حل کنند، نیست و همین تضاد در شعار و عمل که به زعم منتقدان ناشی از ناتوانی کابینه است ممکن است دولت رئیسی را تک‌دوره‌ای کند. در همین رابطه غلامعلی جعفرزاده‌ایم‌آبادی، نماینده ادوار مجلس گفت‌وگویی با خبرآنلاین با هشدار به رئیسی که ادامه روند فعلی او را تک‌دوره‌ای

دود مقاومت در برابر اصلاح تیم اقتصادی دولت، به چشم چه کسی خواهد رفت؟

اقتصاد؛ پاشنه آشیل کابینه سیزدهم

خواهد کرد، گفته است: «اصلاً ما از خیلی از اطرافیان آقای رئیسی بیشتر دعا می‌کنیم که آقای رئیسی موفق شود چون نتیجه‌اش به مردم برمی‌گردد اما آقای رئیسی با این تیم نمی‌تواند، نتیجه این تیم، تک‌دوره‌ای‌شدن رئیسی است». او افزوده است: «همین آقای خاندوزی و مجموعه‌اش و بانک مرکزی و الی آخر، حالا امکان دارد آقای رئیسی اصرار کند که می‌خواهم اینها را حفظ کنم، ما مخالفتی نداریم. اما آقای رئیسی می‌شود اولین رئیس‌جمهوری که یک‌دوره‌ای خواهد بود و دو دوره‌ای نمی‌شود». او همچنین در رابطه با ترمیم تیم اقتصادی دولت معتقد است: «شرط عقل این است که در تیم اقتصادی دولت یک اصلاحاتی انجام بگیرد و آن اصلاحات هم باید ریشه‌ای باشد، فقط فردی نباشد؛ زیرا این افراد نمی‌توانند تفکر دیگری را به نتیجه برسانند، پس باید عوض شوند. اما آیا این افراد عوض شوند، کفایت می‌کند؟ خیر. باید تفکر و نوع نگاه هم تغییر کند. اصلاً آقای خاندوزی اعتقادی به نظرات ندارد، مثلاً امروز من شنیدم در مورد اجاره مسکن یک حرف خلافی گفته است اما آمار و ارقام نشان می‌دهد اجاره مسکن مخصوصاً در تهران رشدی وحشتناک داشته است».او معتقد است که مردم تاب تحمل فشار اقتصادی فعلی را ندارند و از این رو گفته است: «آقای خاندوزی الان دارد با تزریق ارز، بازار را نگه می‌دارد، فزنی با بانک مرکزی. این فتر در برود، پدر مردم در می‌آید. آقای خاندوزی اشرافیت به رانت‌های ارزی دارد، چرا دولت را مطلع نمی‌کند؟ آخر مگر این میز چه ارزشی دارد؟ مردم دارند له می‌شوند! گوشت به بالای ۸۰۰ هزار تومان رسیده است. سفره‌های مردم آتش گرفت نه اینکه کوچک شده باشد. مردم در حوزه درمان، در حوزه تأمین مواد پروتئینی و در حوزه تأمین سبید مسکن دچار مشکل هستند. هیچ اولویتی بالاتر از اولویت اقتصادی وجود ندارد».

در همین رابطه سیدجلال ساداتیان نماینده پیشین مجلس و سفیر پیشین ما در انگلستان هم چندی پیش در گفت‌وگو با «شرق» گفته بود که اگر عملکرد دولت سیزدهم در واپسین ماه‌های حیاتش به همین شکل ادامه پیدا کند، بسیار بعید است که دولت رئیسی بتواند به دور دوم کشیده شود. دیپلمات پیشین کشور معتقد است که «مهم‌ترین اتفاقی که می‌تواند امکان تک‌دوره‌ای‌شدن رئیسی را افزایش دهد، بالا رفتن بهای حامل‌های انرژی و بنزین است که شایعه آن در چند ماه اخیر برای سال ۱۴۰۳ به گوش می‌رسد؛ به‌ویژه آنکه دولت رئیسی نه‌تنها تکلیف بودجه ۱۴۰۳ را روشن نکرده؛ بلکه برنامه پنج‌ساله هفتم توسعه را هم هنوز به نتیجه نهایی نرسانده است». با درنظرگرفتن این نکته، ساداتیان می‌گوید، «اگر دولت رئیسی تصمیم به افزایش بهای انرژی بگیرد، مطمئناً تمه نیروهای حامی او هم از بین خواهد رفت».

اگرچه هشدارها در رابطه با تک‌دوره‌ای‌شدن رئیسی از سوی اصولگرایان چندان جدی شمرده نمی‌شود که شاید مهم‌ترین دلیلش چشم‌امید داشتن به خروجی ترکیب نامزدها از شورای نگهبانی باشد که در انتخابات ۱۴۰۰ حتی علی لاریجانی اصولگرا را نیز در صلاحیت کرده است، اما نارضايتی افکار عمومی و رفتار انتخاباتی اخیر مردم نشان داده اصولگرایان حتی پایگاه سنتی خود را نیز از دست داده‌اند و شرایط سخت اقتصادی، این قشر همیشه پای صندوق رأی اصولگرایان را نیز از امید به تغییر ناامید کرده است.

ریموند ویل

RAYMOND WEIL
GENEVE

SARMAN Co.

No. 1832, Dr. Shariati St., Next to Pol-E-Roomi, Tehran - Iran